

Examen HAVO 2023

tijdvak 2
tijdsduur: 3 uur

bedrijfseconomie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 63 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

Basic-Fit heeft 905 sportscholen in Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk en Spanje. Vanwege de coronamaatregelen was in het eerste kwartaal van 2021 maar liefst 94% van alle Basic-Fit-sportscholen gesloten. Basic Fit wilde juist op 1 juli 2021 een aandelenemissie doen om het eigen vermogen te versterken.

De Nederlandse overheid heeft vlak voor de geplande aandelenemissie, op 28 juni 2021, aangekondigd dat de sportscholen per 5 juli 2021 weer open mogen. De openingsdatum is eerder dan was verwacht. Sporters hebben laten weten weer te gaan sporten bij Basic Fit zodra dit mogelijk is. Basic Fit lijkt dus te profiteren van de aangekondigde versoepelingen van de coronamaatregelen.

- 2p 1 Leg uit wat de invloed van deze aankondiging van de Nederlandse overheid is op de beurskoers van Basic Fit op 28 juni 2021.

De emissie van aandelen Basic Fit is succesvol geweest: op 1 juli 2021 heeft Basic-Fit 204 miljoen euro opgehaald met de emissie van 6 miljoen nieuwe aandelen. Na de emissie zijn er in totaal 50 miljoen geplaatste aandelen. De nominale waarde van een aandeel Basic Fit bedraagt € 0,06.

- 2p 2 Bereken het agio per nieuw geplaatst aandeel dat door de emissie van 1 juli 2021 ontstaat.

Ilyas Brinkman heeft aandelen Basic-Fit en is benieuwd naar de rentabiliteit van het eigen vermogen van Basic Fit. Hij heeft de volgende gegevens verzameld om de rentabiliteit van het eigen vermogen te berekenen. Het gemiddeld eigen vermogen wordt berekend op basis van het ongewogen gemiddelde.

- Het eigen vermogen op 1 januari 2021 bedraagt € 306.700.000.
- Op 31 december 2021 bedraagt de intrinsieke waarde per aandeel € 7,89.
- Er is maar één aandelenemissie geweest in 2021.
- Het negatieve resultaat over 2021 bedraagt € 116.200.000.

- 3p 3 Bereken de rentabiliteit van het eigen vermogen over 2021.

Ga verder op de volgende pagina.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 tot en met 3.

Zara Brekebeen is afgestudeerd als fysiotherapeut en heeft vier jaar in loondienst gewerkt. In 2019 kiest Zara voor het zelfstandig ondernemerschap met als rechtsvorm een eenmanszaak. In de eerste maanden van 2019 huurt ze een praktijkruimte, maar op 1 juli 2019 koopt ze een praktijkruimte. Om haar afspraken in te plannen en patiënten te ontvangen, neemt ze een receptiemedewerker in dienst.

Zara realiseert zich dat het verstandig is om iets te regelen in geval van arbeidsongeschiktheid. Na onderzoek vindt zij twee mogelijkheden die als inkomensvoorziening kunnen dienen. Ze kan zich verzekeren bij verzekeringsmaatschappij SureThing of zich aansluiten bij het broodfonds Broodnodig. Zara gaat beide mogelijkheden onderzoeken om een keuze te kunnen maken.

De eerste mogelijkheid is de arbeidsongeschiktheidsverzekering van SureThing.

- 2p 4 Is een arbeidsongeschiktheidsverzekering een levensverzekering of een schadeverzekering? Leg je antwoord uit.

Bij de arbeidsongeschiktheidsverzekering van SureThing kan Zara vooraf de gewenste hoogte van de uitkering en gewenste duur van de uitkering bepalen.

Zara kiest een verzekering met een jaarlijkse uitkering:

- die een uitkeringsduur heeft van 2 jaar
- waarvan 97% gebruikt wordt voor de dekking van de totale constante kosten van haar praktijk over 2022
- waarvan 3% gebruikt wordt voor het doen van privé-uitgaven over 2022.

Op basis van informatiebron 1 en 2 berekent Zara de totale constante kosten van haar praktijk en de verzekeringspremie.

- 2p 5 Toon met een berekening aan dat de interestkosten over 2022 van de hypothecaire lening € 4.500 bedragen.

- 4p 6 Bereken de totale constante kosten van de praktijk van Zara over 2022. *Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.*

- 3p 7 Bereken de premie arbeidsongeschiktheidsverzekering per jaar na aftrek van het belastingvoordeel in 2022.

SureThing houdt loonbelasting tegen een belastingpercentage van 35% in op de uitkering die Zara ontvangt als ze arbeidsongeschikt zou worden.

- 1p **8** Bereken de netto-uitkering per jaar die Zara ontvangt van SureThing als ze een heel jaar arbeidsongeschikt wordt.

Een alternatief voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering is lid worden van het broodfonds Broodnodig, een vereniging van fysiotherapeuten (*zie informatiebron 3*).

- 1p **9** Welk orgaan binnen een vereniging keurt de voorgestelde besluiten binnen het broodfonds goed of af?

- 2p **10** Geef een voordeel en een nadeel van het broodfonds voor Zara ten opzichte van een arbeidsongeschiktheidsverzekering bij SureThing. Leg het antwoord uit.

Zara ontvangt bij eventuele arbeidsongeschiktheid een schenking van de 20 deelnemers uit broodfonds Broodnodig. Er hoeft over de uitkering geen schenkbelasting te worden betaald, omdat het schenkbedrag per deelnemer onder de schenkingsvrijstelling blijft. Zara onderzoekt of het door het broodfonds uit te keren bedrag bij arbeidsongeschiktheid:

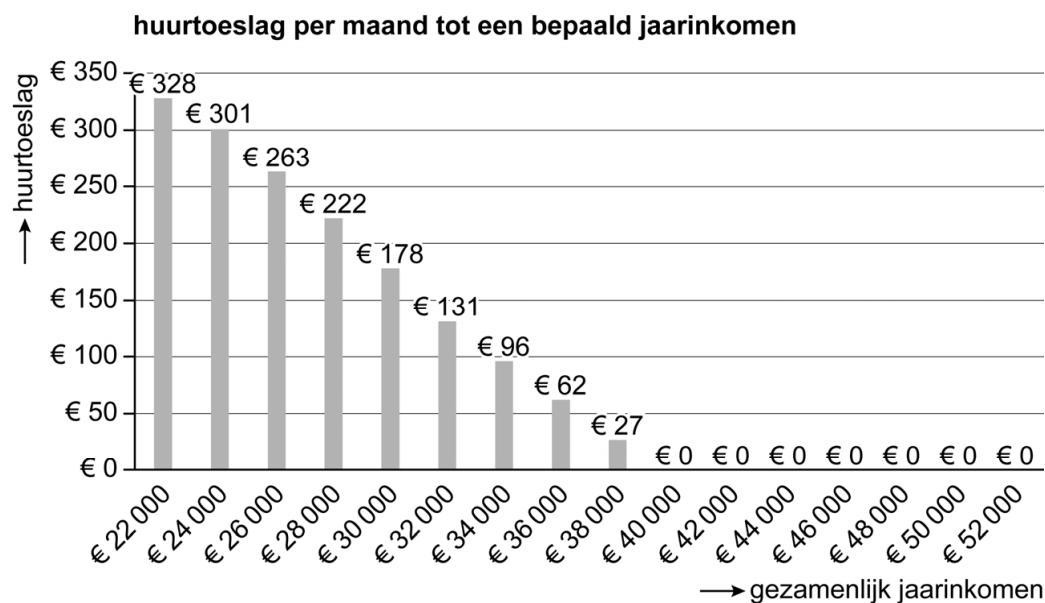
- a hoog genoeg is om de totale constante kosten en de privé-uitgaven te dekken
- b hoger is dan de netto-uitkering van SureThing.

- 2p **11** Toon met een berekening aan of Zara zich zal aansluiten bij broodfonds Broodnodig. Betrek voorwaarde a en b in je conclusie (*zie informatiebron 3*).

Opgave 3

Djainy en Jan-Willem huren in 2022 een appartement voor € 750 per maand.

Per 1 januari 2023 gaat de maandhuur met 3% omhoog. Doordat Jan-Willem op 1 januari 2023 in loondienst gaat werken, neemt hun jaarinkomen in 2023 ten opzichte van 2022 toe van € 26.000 tot € 48.000. Dat heeft tot gevolg dat zij hun huurtoeslag¹⁾ verliezen. Per maand stijgen de uitgaven aan huur van Djainy en Jan-Willem hierdoor aanzienlijk.

noot 1 Huurtoeslag is een bijdrage van de Belastingdienst in de huuruitgaven.

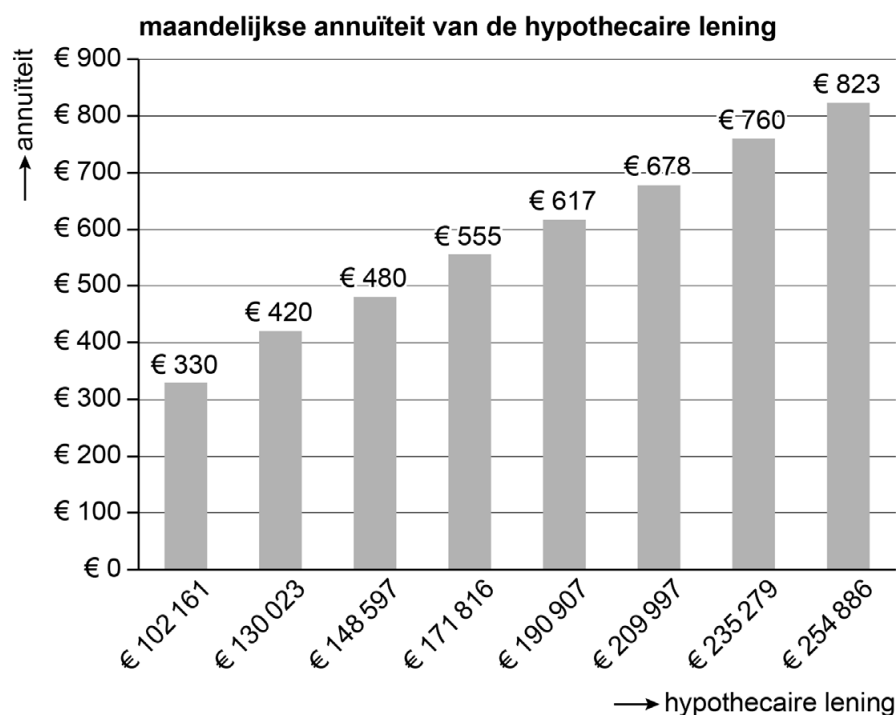
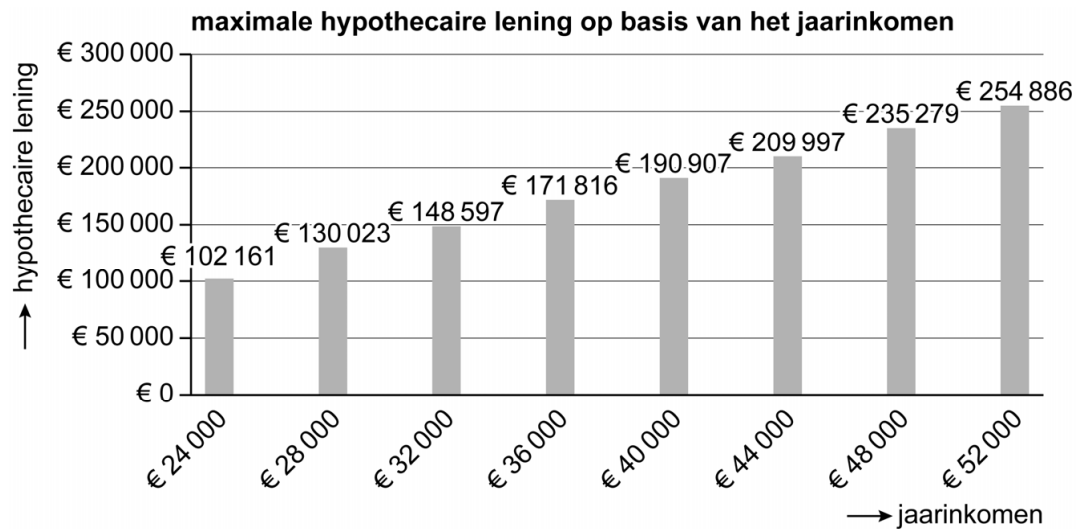
- 2p 12 Bereken de jaarlijkse huuruitgaven na aftrek van de huurtoeslag in 2022 en 2023 voor Djainy en Jan-Willem.
- 1p 13 Toon met een berekening aan dat de jaarlijkse huuruitgaven na aftrek van huurtoeslag in procenten van het gezamenlijke jaarinkomen in 2023 gedaald zijn ten opzichte van 2022.

Mede door de stijging van de huuruitgaven in 2023 gaan Djainy en Jan-Willem in het najaar van 2022 op zoek naar een koopwoning. In een rustige wijk staat een woning te koop met een vraagprijs van € 245.000. Gezien de voorwaarden die de bank stelt, zullen ze volgens de hypotheekadviseur het huis alleen kunnen kopen als ze spaargeld inbrengen.

Bij het verstrekken van de hypothecaire lening stelt de bank voorwaarden aan hun inkomen en aan de waarde van de koopwoning.

- 2p 14 Leg voor elk van de twee voorwaarden uit hoe de bank daarmee haar risico beperkt.

Volgens de makelaar zal de door een deskundige bepaalde waarde van de koopwoning hoog genoeg zijn. De maximale hoogte van de hypothecaire lening hangt in dit geval af van hun inkomen. Bij deze maximale hypothecaire lening zullen in 2023 de maandelijkse uitgaven van kopen volgens de hypotheekadviseur ongeveer gelijk zijn aan de maandelijkse uitgaven van blijven huren. In onderstaande grafieken is een en ander weergegeven.

Het betreft hier een annuïteitenlening met een interest van 1,03% per jaar.

- 1p 15 Toon aan dat in 2023 de uitgaven per maand van kopen bij de maximale hypothecaire lening minder dan € 15 verschillen van de maandelijkse uitgaven van huren.

De hypotheekadviseur merkt op dat kopen een belastingvoordeel oplevert, waardoor een huis kopen nog aantrekkelijker is dan huren.

- 1p **16** Van welke belastingregeling kunnen Djainy en Jan-Willem profiteren wanneer ze een huis kopen?

Djainy en Jan Willem besluiten om de woning voor € 245.000 te kopen. Een ander voordeel van kopen is volgens de hypotheekadviseur de vermogensopbouw. De vermogensopbouw bij een eigen huis ontstaat door aflossingen op de hypothecaire lening en een eventuele waarde stijging van het huis. Uitgaande van de maximale hypothecaire lening en een interest van 1,03% per jaar zijn de interestkosten in de eerste 5 jaar € 11.254,80. De waarde stijging van de koopwoning van € 245.000 zal de eerste 5 jaar gemiddeld 5% per jaar zijn ten opzichte van het voorafgaande jaar.

- 3p **17** Bereken de totale vermogensopbouw in de eerste 5 jaar als gevolg van het kopen van de woning. Ga hierbij uit van de aannames van de hypotheekadviseur.

Ga verder op de volgende pagina.

Opgave 4

De studievrienden Erik en Youness hebben van hun hobby hun werk gemaakt. In een gehuurde werkplaats repareren ze fietsen en verkopen ook enkele fietsaccessoires. De markt voor fietsonderhoud is een groeiemarkt met volop kansen voor vakmensen.

De balans van vof "De gesmeerde fiets" op 28 februari en 31 maart van het jaar 2022 is hieronder gegeven.

debet	Balans (getallen x € 1)				credit
	28 februari 2022	31 maart 2022		28 februari 2022	
Vaste activa			Eigen vermogen		
Inventaris	6.000	5.800	Vermogen Erik	5.899	5.699
Gereedschappen	12.000	12.550	Vermogen Youness	5.899	5.699
Vlottende activa			Vreemd vermogen		
Voorraad	3.000	3.300	6% Banklening	10.000	10.000
Vooruitbetaalde huur	900	0	Crediteuren	1.250	968
Debiteuren	400	450	Te betalen interest	550	600
Te vorderen btw	378	798	Te betalen btw	1.580	2.435
Liquide middelen	<u>2.500</u>	<u>2.503</u>			
	25.178	25.401		25.178	25.401

Op 30 maart 2022 hebben Erik en Youness samen voor een totaalbedrag van € 5.000 aan privé-opnames gedaan. De privé-opnames zijn in maart 2022 groter geweest dan het behaalde resultaat in die maand.

- 2p 18 Bereken met behulp van de balans het resultaat in maart 2022. Geef aan of het resultaat voordelig of nadelig was.

Voor de maand april 2022 verwacht De gesmeerde fiets voor € 1.500 exclusief 21% btw aan fietsaccessoires contant te verkopen. De inkoopwaarde van deze accessoires bedraagt € 900. De eigenaren verdelen het behaalde resultaat in twee gelijke delen.

- 4p **19** Geef aan welke balansposten met welk bedrag zullen veranderen door deze verwachte verkoop in april 2022.
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

Voor fietsreparaties, te verrichten in april 2022, wordt naar verwachting in de maand april 2022 een totaalbedrag van € 6.540 inclusief 9% btw bij de klant in rekening gebracht en grotendeels per bank ontvangen. Slechts € 500 inclusief btw van de in april 2022 in rekening gebrachte fietsreparaties wordt in mei 2022 ontvangen.

- 2p **20** Bereken de verwachte omzet van fietsaccessoires en fietsreparaties van De gesmeerde fiets over de maand april 2022.

Gegeven is verder:

- De huur van de werkplaats wordt per kwartaal vooruitbetaald, steeds op de eerste dag van het kwartaal (1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober). De huur blijft in 2022 gelijk.
- Op 1 april wordt € 600 interest van de afgelopen 12 maanden van de 6% banklening betaald. Op deze datum moet er ook € 2.000 worden afgelost.
- De btw over een kwartaal wordt altijd op de eerste dag van het daarop volgende kwartaal met de Belastingdienst verrekend.
- Inkopen zijn altijd volledig op rekening met een krediettermijn van 1 maand. Daarvan maakt De gesmeerde fiets volledig gebruik.
- De gesmeerde fiets heeft naast de banklening ook een beschikbaar rekening-courantkrediet van € 4.000. Daarvan is in februari en maart geen gebruikgemaakt.
- De betalingstermijn van debiteuren bedraagt een maand. Debiteuren maken hier volledig gebruik van. Het bedrag bij debiteuren op 31 maart 2022 wordt volledig in april 2022 ontvangen.

Youness vraagt zich af of er in april 2022 ook een bedrag van € 5.000 aan privé-opnames kan worden gedaan, zonder dat er liquiditeitsproblemen voor De gesmeerde fiets ontstaan.

- 5p **21** Toon met een berekening aan of er in april 2022 liquiditeitsproblemen voor De gesmeerde fiets ontstaan wanneer er voor € 5.000 aan privé-opnames wordt gedaan.
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 4 tot en met 6.

In deze opgave blijft de btw buiten beschouwing.

Express bv is een online supermarkt met flitsbezorgdienst. Express belooft dat boodschappen binnen tien minuten bij de klant worden bezorgd. Express speelt hiermee in op een voorheen onvervulde winkelwens van consumenten. In informatiebron 4 is een beschrijving te vinden van Express.

- 1p 22 Welk risico loopt Express door geen minimale bestelhoeveelheid te eisen? Leg het antwoord uit.

De 10-minutenbezorgbelofte van Express kan worden beschouwd als een kritische succesfactor (KSF).

- 1p 23 Welke prestatie-indicator past bij de KSF 10-minutenbezorgbelofte?

De fietsbezorgers van Express zijn geen zzp'ers, maar krijgen als ze in dienst treden bij Express een arbeidsovereenkomst.

- 2p 24 Geef twee niet-financiële redenen waarom Express kiest voor werknemers in loondienst in plaats van zzp'ers.

Uitbreiden activiteiten in 2023

Express wil in 2023 uitbreiden naar een andere stad in Nederland om zo nog meer klanten te kunnen voorzien met hun flitsbezorgdienst. Express zal starten in de stad:

- met het kleinste aantal actieve flitsbezorgbedrijven (concurrenten)
- waar de verwachte afzet minstens 15% hoger ligt dan de break-evenafzet in die stad over 2023.

De steden Groningen en Haarlem hebben het minste aantal concurrenten, namelijk één. Express kiest vervolgens voor de stad met de meest aantrekkelijke markt (zie informatiebron 5).

- 2p 25 Geef op basis van de marktgegevens twee argumenten om te kiezen voor Groningen in plaats van Haarlem.

Vervolgens gaat Express uitrekenen of in Groningen de verwachte afzet (aantal bestellingen) minstens 15% hoger ligt dan de verwachte break-evenafzet in Groningen. In informatiebron 6 zijn de verwachte totale kosten van de uitbreiding weergegeven. Met behulp van informatiebron 6 kunnen de totale constante kosten voor Groningen en de gemiddelde variabele kosten per bestelling in 2023 worden berekend.

- 3p **26** Toon met een berekening aan dat in 2023 de gemiddelde variabele kosten per bestelling € 15 bedragen en de totale constante kosten voor Groningen € 138.000 bedragen (*zie informatiebron 6*).

Om de break-evenafzet te bepalen, wordt de verwachte dekkingsbijdrage per bestelling berekend. Ga uit van een gemiddeld bestelbedrag van € 26 exclusief bezorging in Groningen.

- 2p **27** Bereken de verwachte dekkingsbijdrage per bestelling in Groningen (*zie informatiebron 5 en 6*).
- 3p **28** Laat met een berekening van de break-evenafzet zien of Express in 2023 zal uitbreiden naar Groningen (*zie informatiebron 5 en 6*).

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Opgave 6

In maart 2020 zijn thuiswerken en thuisblijven het advies van de overheid om verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Het effect van deze maatregelen is duidelijk te zien in de kijkcijfers op televisie. In de tweede helft van maart 2020 is er meer televisie gekeken dan voorheen. Ondanks de gestegen kijkcijfers worden veel tv-reclames door bedrijven geannuleerd, wat resulteert in kortere reclameblokken met minder adverteerders op televisie.

De publieke omroep (NPO) verliest de meeste minuten per reclameblok. Bij de NPO duurde in week 12 van 2020 een blok gemiddeld 2 minuten en 50 seconden. In 2019 duurde in week 12 een reclameblok 4 minuten en 58 seconden.

- 1p 29 Bereken met hoeveel procent de lengte van een reclameblok bij de NPO in week 12 van 2020 korter is geworden ten opzichte van dezelfde week van 2019.

De marketingafdeling van RTL verkoopt reclameminuten aan bedrijven. Met deze inkomsten wordt de productie van de verschillende programma's gefinancierd.

- 1p 30 De marketingafdeling van RTL doet bij de verkoop aan:
- A B2B marketing.
 - B B2C marketing.
 - C C2B marketing.
 - D C2C marketing.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.